

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Soltanové a soudkyň JUDr. Zuzany Vybíralové a JUDr. Pavlíný Havelkové ve věci **péče o nezletilého Petra** [redacted] zastoupeného v řízení kolizním opatrovníkem Městem Frýdlant, syna Petra [redacted] [redacted] fakticky [redacted] zastoupeného Mgr. Simonou Oriničovou, advokátkou se sídlem Sladkovského 767, 530 02 Pardubice, a Radky [redacted] zastoupené JUDr. Milošem Vorlem, advokátem se sídlem Moskevská 637/16, 460 01 Liberec 4, **o úpravě péče, výživy a styku pro dobu před rozvodem a po rozvodu manželství rodičů nezletilého, o odvolání matky proti rozsudkům Okresního soudu v Liberci č.j. 10 Nc 429/2014-183 ze dne 25. dubna 2014 (správně 25. dubna 2016) a doplňujícímu rozsudku č.j. 10 Nc 429/2014-350 ze dne 10. dubna 2017, t a k t o:**

- I. **Rozsudek Okresního soudu v Liberci č.j. 10 Nc 429/2014-183 ze dne 25. dubna 2014 ve znění doplňujícího rozsudku č.j. 10 Nc 429/2014-350 ze dne 10. dubna 2017 se potvrzuje s výjimkou výroku o zastavení řízení o úpravě styku.**
- II. **Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.**

O d ů v o d n ě n í :

V dané věci soud prvního stupně rozhodl rozsudkem č.j. 10 Nc 429/2014-183 ze dne 25. dubna 2014 (správně ze dne 25. dubna 2016) tak, že výrokem I svěřil nezletilého Petra s účinností od 1. 11. 2014 do 30. 6. 2016 do péče matky a s účinností od 1. 7. 2016 do péče otce. Výrokem II byla uložena otcí povinnosti platit na nezletilého výživné ve výši 2.000 Kč měsíčně, vždy do každého 15. dne v měsíci předem k rukám matky, počínaje 1. 11. 2014 do

30. 6. 2016. Výrokem III soud stanovil nedoplatek na výživném za období od 1. 11. 2014 do 30. 4. 2016 v celkové výši 18.000 Kč, který je otec povinen matce zaplatit do jednoho roku od právní moci rozhodnutí. Výrokem IV bylo rozhodnuto, že matka je povinna platit výživné na nezletilého Petra ve výši 1.000 Kč měsíčně, vždy do každého 15. dne v měsíci předem, k rukám otce, počínaje dnem 1. 7. 2016. Výrokem V bylo řízení o úpravu styku zastaveno. Výrokem VI žádnému z účastníků nebylo přiznáno právo na náhradu nákladů řízení. Svě rozhodnutí soud prvního stupně odůvodnil tím, že po provedeném řízení (na základě zhodnocení výpovědi rodičů, závěrů znaleckého posudku, svědecké výpovědi partnerky otce, výsledku nezletilého) dospěl k závěru, že v zájmu nezletilého je jeho svěřením do péče otce; střídavá péče je v dané situaci nežádoucím řešením, která by znamenala střídání škol i vrstevnického zázemí. Matka podle znalce drobným působením na nezletilého jedná proti jeho zájmu směrem k oslabení citových vztahů k otci (uváděním skutečností, které mají nezletilého přesvědčit, že ho otec nemá rád). Soud přitom uvedl, že takové působení bylo zřetelné i v průběhu řízení. Znalec při svém výsledku u soudu považoval působení matky za velmi negativní, projevil obavu z možného narušení vztahu tak, že chlapec odmítne k otci jezdit. Tehdejší situace byla taková, že nezletilý měl po prázdninách a roku 2016 nastoupit do jiné školy, takže po prázdninách je respektován dostatek času na změnu, o níž bylo rozhodnuto s účinností od 1. 7. 2016 (tak, aby nezletilý dokončil školní rok v dosavadní škole v prostředí matky). Matka měla nezletilého fakticky u sebe roku 2011, kdy s nezletilým od otce odjela ke svým příbuzným, zpět se nenavrátila. Ohledně vyživovací povinnosti vyšel soud prvního stupně ze zjištění, že rodiče nemají další vyživovací povinnost. Matka byla v evidenci nezaměstnaných u úřadu práce od 12. 3. 2011 do 3. 9. 2014, v době od října do prosince 2014 byla zaměstnána s příjmem kolem 15.000 Kč čistého, v roce 2015 pobírala průměrně 13.000 Kč měsíčně čistého, přitom měla příspěvek na bydlení (3.815 Kč – 5.526 Kč měsíčně) do prosince roku 2015. Na straně otce z daňového přiznání byl zjištěn základ daně v účetním roce 2014 ve výši 117.436 Kč a za rok 2015 ve výši 184.048 Kč. Řízení o návrhu otce na úpravu styku soud prvního stupně zastavil, přičemž matka v průběhu řízení úpravu styku pro sebe nepožadovala.

Proti tomuto rozsudku se včas odvolala matka, která navrhovala, aby nezletilý Petr byl svěřen do její péče a otci byla uložena povinnost plnit pro něj výživné 3.000 Kč měsíčně. Odvolací soud vrátil spis soudu prvního stupně s tím, že nebylo rozhodnuto o části předmětu řízení, a to o úpravě péče o nezletilého na dobu po rozvodu manželství. Soud prvního stupně dále po provedení dalšího rozsáhlého dokazování vydal doplňující rozsudek č.j. 10 Nc 429/2014-350 dne 10. dubna 2017. Výrokem I rozhodl, že nezletilý se svěřuje do péče otce na dobu po rozvodu manželství, výrokem II uložil matce povinnost platit výživné na nezletilého ve výši 1.500 Kč měsíčně s účinností od právní moci rozsudku o rozvodu, vždy do 15. dne v měsíci předem k rukám otce. Výrokem III rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Výrokem IV vyslovil, že matka je povinna nahradit náklady státu vynaložené na důkaz znaleckým posudkem ve výši 9.010,50 Kč ve lhůtě deseti měsíců od právní moci rozsudku s tím, že osvobození od soudních poplatků matce dále nenáleží. Výrokem V soud vyslovil, že otec je povinen nahradit náklady státu vynaložené na důkaz znaleckým posudkem ve výši 7.010,50 Kč, ve lhůtě deseti měsíců od právní moci rozsudku.

V rámci dalšího dokazování soud prvního stupně přistoupil k aktuálním výsledkům rodičů a jejich současných partnerů. Prováděl důkaz opakovanými zprávami kolizního opatrovníka, zprávami základní školy, kam nezletilý dochází, zprávami psychologů předloženými rodiči či podanými k popudu opatrovníka, dále důkaz zápisem z případové

konference, emailovou korespondencí rodičů, fotografiemi (o vnější úpravě nezletilého a statěmi ze žákovské knížky nezletilého). Také došlo k opakovanému výsledku nezletilého. Soud prvního stupně i pro dobu po rozvodu rozhodl o péči otce. Závěry znalce z oboru psychologie považoval za úplné a vystihující situaci zjištěnou v řízení ostatním dokazováním. Soud prvního stupně má za to, že otec představuje větší záruku pro vytvoření stabilního citového zázemí nezletilého. Dokáže na syna hodně výchovně působit, kladně ho rozvíjet ve směru zachování kladných vazem k oběma rodičům. I když soud považoval některé výtky otce vůči matce za zbytečné, nenáležející k respektování rovného postavení rodičů, má přesto za to, že otec je více schopen korigovat své jednání. Naopak matka i přes upozornění znalce takového jednání dosud nebyla schopna, a to ani za stavu, kdy by měla projevovat zejména součinnost k realizaci styku a dohody o něm v postavení ke styku oprávněného rodiče. I znalec přitakal tomu, že matka pracuje s emocemi nezletilého při subjektivních interpretacích vztahů či událostí způsobem, jenž otce diskvalifikuje; nezletilý kritiku matky přejímá, samostatného hodnocení v tomto věku není schopen, takže pravdu vnímá skrze podání matky, jemuž věří. Projevují se u něj pocity strachu o ztrátu přízně matky, pokud se nerozhodne pro její péči. Soud prvního stupně v odůvodnění uvedl, že matka nejedná v zájmu nezletilého, ale ve smyslu jakési odplaty, do níž vměšuje i nezletilého a dává mu kompetence, které mu nepřísluší s tím, že je sama nabyde. Nezletilý doposud nedospěl do fáze, kdy je schopen sám se rozhodnout v tak důležité záležitosti jako je péče a styk s druhým rodičem, není schopen ještě sám situaci zhodnotit, rozhodnout o ní ve svém nejlepším zájmu. Důvěřuje matce, ale důvěra se jeví jako zneužitá, protože ji spíše provází pocity strachu o ztrátu přízně matky, přitom je patrné, že nezletilý sám si nechce mezi rodiči vybírat. Matka sice pečovala po rozchodu rodičů o syna, ale pro jednání matky (působení na syna v neprospěch otce, které by směřovalo k zániku vztahů k otci a k jeho zavržení) soud seznal, že by péče matky v daném směru nebyla řádná, směřující k pozitivnímu vývoji vztahů k druhému rodiči tak, jak se předpokládá u zdravého psychického vývoje dítěte.

V otázce rozhodování o vyživovací povinnosti matky na dobu po rozvodu rodičů vzal soud prvního stupně za rozhodující tyto skutečnosti: průměrná mzda matky se pohybuje kolem 14.500 Kč, matka není zatížena další vyživovací povinností a žije s přítelem (sdílí náklady na bydlení). Otec dosahuje obdobného příjmu jako matka z podnikání, přibyla mu další vyživovací povinnost, a žije s manželkou a jejími dvěma dětmi. Bylo doplněno, že určená výše výživného matce zohledňuje též skutečnost, že matka vynakládá prostředky na cestu za synem v rámci uskutečňovaného styku. Náklady státu (v podobě vyplaceného znalečného) soud prvního stupně rozdělil rovným dílem mezi oba rodiče (výrok IV a V rozsudku).

Proti doplňujícímu rozsudku se znovu odvolala matka. Nesouhlasí se závěrem soudu prvního stupně o tom, že otec skýtá větší záruku pro vytvoření stabilního citového zázemí nezletilého. Matka akcentuje výpovědi samotného nezletilého před soudem, jenž opakovaně uvedl, že by chtěl být u matky; toto své přání nezletilý opakovaně při každém kontaktu s matkou v silném citovém rozpoležení opakuje. Dle matky jde o zcela logický postoj dítěte, které bylo necitlivým a nesprávným rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 25. 4. 2016 ve věku devíti let vytrženo z výchovného prostředí u matky, kterému bylo zvyklé, aniž k takovému rozhodnutí existovaly závažné důvody. Matka namítá, že otec žádným přesvědčivým způsobem nevykazuje záruky pro vytvoření žádaného prostředí pro dítě, neboť dlouhodobě prosazuje svoji vůli silovou argumentací, arogancí v komunikaci s matkou, přehnanou přísností vůči nezletilému Petrovi. Matka opakovaně v průběhu řízení stavěla svůj

postoj na zájmu dítěte a jeho rozhodování, které je dle matky nutno akceptovat, když vzhledem k věku dítěte je v jeho schopnostech rozhodovat se.

Věci vedené u odvolacího soudu pod spisovými značkami 30 Co 257/2016 a 30 Co 179/2017 byly spojeny ke společnému řízení (§ 112 odst. 1 o.s.ř. ve spojení s § 211 o.s.ř.).

Odvolací soud dle § 214 o.s.ř. přezkoumal napadený rozsudek a jemu předcházející řízení při nařízeném jednání. Výrok o zastavení řízení o úpravu styku (viz výrok V rozsudku č.j. 10 Nc 429/2014-183) zůstal přitom mimo odvolací přezkum, neboť odvolací námitky matky v daném směru nebyly uplatňovány. Důkazní řízení odvolací soud doplnil aktuálními doklady o příjmech rodičů a výsledkem nezletilého (jeho slyšením mimo jednací síň za účelem zjištění a posouzení stanoviska dítěte). Poté odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání matky není důvodné.

Pro úpravu vztahů účastníků v řízení ve věci péče soudu o nezletilé je třeba vycházet ze speciálního procesního předpisu, kterým je zákon o zvláštních řízeních soudních č. 292/2013 Sb. (dále jen z.ř.s.), v ustanovení § 466 písm. b) a násl., za subsidiárního použití zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (o.s.ř.) – viz § 1 odst. 2, odst. 3 z.ř.s.

Pro hmotně právní úpravu platí, že na vztahy účastníků je nutné aplikovat úpravu podle občanského zákoníku, tj. zák. č. 89/2012 Sb., dle § 855 a násl. (dále jen o.z.).

Podle § 884 odst. 1 o.z., rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Rodiče mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

Podle § 906 odst. 1 o.z., má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte.

Podle § 907 o.z. odst. 1 o.z., soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili. Podle odst. 2 citovaného ustanovení při rozhodování o svěřením do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě na přístě žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popř. dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje. Podle odst. 3 citovaného ustanovení soud při rozhodování o svěřením dítěte do péče dbá rovněž na právo dítěte, na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž dítě nebude svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti, dále soud bere zřetel rovněž ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem.

Podle § 908 o.z., nežijí-li spolu rodiče nezletilého dítěte, které není plně svéprávné, a nedohodnou-li se o úpravě péče o takové dítě, rozhodne o ní bez návrhu soud, v ostatním se ustanovení § 906 a § 907 použijí obdobně.

Odvolací soud podrobil přezkumu postup soudu prvního stupně, zejména pak skutková zjištění učiněná v návaznosti na výsledky provedeního dokazování. Rozhodné okolnosti byly soudem prvního stupně zjištěny správně a lze tak na ně odkázat. Soud prvního stupně též na problematiku dané opatrovnické věci aplikoval správné právní normy a přiléhavě je použil; provedl tak právní úvahu, která dle odvolacího soudu vzala v potaz veškeré relevantní okolnosti věci.

Soud v režimu nesporného řízení není vázán návrhy účastníků, jak by měl rozhodnout, ani případnými dohodami účastníků, které nebyly schváleny soudem. Odvolací soud, jenž je nejen soudem právního přezkumu, nýbrž i soudem nalézacím (§ 213 o.s.ř.), je v řízeních, ovládaných zásadou oficiality, povinen vyšetřit skutkový stav tak, aby k okamžiku rozhodnému pro vyhlášení rozsudku získal co nejvíce relevantních zjištění (v jejich žádoucím objemu a potřebné struktuře).

Ze spisu se podává, že řízení ve věci úpravy poměrů rodičů k nezletilému Petrovi na dobu před a po rozvodu manželství bylo zahájeno podáním návrhu matky u soudu dne 11. 8. 2014. V průběhu řízení soud rozhodoval o čtyřech návrzích rodičů na nařízení předběžného opatření, konkrétně: unesením ze dne 9. 12. 2014 soud zamítl návrh matky na nařízení předběžného opatření o svěřeni nezletilého do péče matky, dne 31. 12. 2015 rozhodl soud předběžně o tom, že matka je povinna strpět vycestování nezletilého s otcem do zahraničí v době od 2. 1. 2016 do 9. 1. 2016. Dalším usnesením ze dne 21. 6. 2016 soud zamítl návrh matky na nařízení předběžného opatření, jímž by byl upraven styk matky s nezletilým v měsících červenci a srpnu 2016. Naposledy pak soud dne 18. 8. 2016 vyslovil, že matka je povinna předat nezletilého do péče otce a platit na něj výživné ve výši 1.000 Kč měsíčně. Je pak zjištěno, že od září 2016 se nezletilý Petr nachází ve faktické péči otce.

Těžištěm daného řízení bylo rozhodnutí o výchově nezletilého. V rámci úpravy výkonu rodičovské odpovědnosti se odvolací soud přiklonil k rozsudkem soudu prvního stupně zvolenému rodinnému „modelu“ výlučné péče otce. Odvolací soud přitom provedl následné shrnutí podstatných zjištění okolností přezkoumávané věci.

Je třeba předeslat, že v řízení nevyšly najevo poznatky o jednoznačné diskvalifikaci toho kterého rodiče z péče o nezletilého. Oba rodiče mají k synovi vřelý citový vztah, stejné emoční vazby k rodičům má nezletilý, ten každého z rodičů odděleně přijímá dobře. Po celé řízení přitom preferuje péči matky. Rodiče jsou vůči sobě nepřátelsky nastaveni, řeší vzájemné historické křivdy, a nezletilý se po dobu tří let trvajících sporů rodičů stává tak „obětí“ jejich nevraživosti. Nezletilý je zatahován do konfliktů rodičů a je tak dle znalce narušována jeho emoční stabilita. Znalec konstatoval určitý nedostatek v plnění rodičovských rolí, pokud rodiče nedokázali syna ušetřit dohadů svého partnerského rozchodu a pokračujícího sporu.

Pro možnost vyhodnocení otázky, u kterého z rodičů má nezletilý lepší předpoklad zdravého a úspěšného vývoje, je na místě přiřknout důležitou vypovídací hodnotu odbornému posudku ustanoveného znalce PhDr. Karla Noska. Znalec podal písemný posudek a byl pak

opakovaně vyslechnut soudem (při jednání soudu 14. 2. 2017 byl přítomen výslechu nezletilého). Též znalec zaznamenal (již v raném stadiu opatrovnického řízení) mírnou preferenci matky nezletilým. Podle znalce emocemi podložený vztah k nezletilému dokáže matka projevovat ve srovnání s otcem výrazněji, cíleně, spontánně a přesvědčivěji, než otec. Ten spíše vychází v přístupu k nezletilému ze své představy výchovných cílů; chce, aby byl nezletilý Petr trpělivý, odolný a pracovitý. V otcovu vztahu k němu potom převažuje větší náročnost, více hodnocení a usměrňování oproti sdělování citů, prožitků a vzájemnosti. Pokud jde o prostředí u otce, je zde ovlivnění nezletilého nepřímé a méně výrazné. Mechanismem je to, jak komunikují doma u matky po návratech od otce o chlapcových zážitcích. Ovlivnění otcem v neprospěch matky nebylo psychologickým vyšetřením nezletilého zjištěno. Méně citlivě v ohledu nepřímého vtahování do konfliktů rodičů nezletilého se projevuje matka, která interpretuje nezletilému některé stránky sporu způsobem, kterým vlastně narušuje a oslabuje vztah nezletilého k otci. Mohlo by se podle znalce stát, že v případě dalšího nevhodného působení matky by nezletilý začal otce odmítat. Znalec před soudem uvedl, že zjevně přetrvává primitivní souboj rodičů, do něhož nezletilého vtahují; dovednější je v tomto ohledu matka, je schopnější chlapci vysvětlovat, získat ho na svoji stranu, vychází to z výchovných přístupů rodičů. Matka pracuje s city, vychází nezletilému vstříc, otec se zaměřuje na práci, na plnění povinností, tj. přizpůsobit se a nereptat, jde o těžce spojitelné výchovné styly rodičů. Téma souboje rodičů nezletilému škodí, nevnímá klid a spokojenost. Situace je stále taková, že z obavy o ztrátu o přízeň matky deklaruje nezletilý její postoj jako ten, jemuž věří. Přetrvávají u něj kladné emoce i vůči otci a prostředí u otce, ale dává najevo preference pro prostředí u matky, hodnotí je jako pohodlnější. Nezletilý byl ubezpečen, že soud rozhodne, jak se on vyjádří. To je dle znalce nebezpečné z hlediska výchovy, kdy nelze dělat jenom to, co si děti přejí, neboť se musí učit odložit uspokojení, přijmout podmínky, naučit se vycházet i s nepříjemnými situacemi. Projevy nezletilého potvrzují emoční manipulaci matkou, projevuje se i neústupnost otce ve prospěch klidných podmínek pro syna (otec přijal výzvu dále bojovat o nezletilého). Ke stabilitě psychiky nezletilého vidí znalec situaci tak, že je s ní nezletilý nespokojený, avšak není psychicky nestabilizovaný. O pobytu u otce nezletilý hovoří pozitivně, školní výsledky jsou mírně lepší, což je průkazem toho, že dítě neprožívá celkovou psychickou krizi. Neví si však rady v problému nepřátelství svých rodičů, má pocit, že pod menším tlakem by byl v prostředí u matky, což navazuje na výchovné styly rodičů. Matčin výchovný přístup je srozumitelný u dětí předškolního věku, je zde zvýšený ochranný a vstřícný přístup. Výchovný přístup otce by nezletilý lépe zúročil v dospívání, jde o návyk na řešení problémů a samostatnosti. Matka pracuje s citovým souzněním, to však nemusí být vždy žádoucí pro osobnostní růst dítěte, upevňuje se závislost. Samostatnost, která nepatří danému věku, může být nevhodná, ale nároky otce jsou v přijatelné rovině, samostatnost je obecně příznivě podporována. Pro prostředí u otce je pro dítě Petrova věku atraktivní, je náročné a romantické, z výchovného hlediska pestré a z hlediska životní perspektivy výchovnější, než prostředí městské.

Ústavní soud opakovaně zdůrazňuje, že základním kamenem judikatury, týkající se nezletilých dětí, musí být zásada nejlepšího zájmu dítěte. Tento zájem by měl být přizpůsoben a definován individuálně s ohledem na specifickou situaci, v níž se děti nachází, přičemž pozornost musí být věnována jejich osobním poměrům, situaci a potřebám. Obecné soudy musí u každého z rodičů, který usiluje o svěření dítěte do péče, posoudit přinejmenším tato kritéria: 1) existenci pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěření do péče usilující osobou, 2) míru zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče daného rodiče, 3) schopnost daného rodiče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací,

emocionální, materiální a jiné potřeby, 4) přání dítěte, 5) únosnost dopadů daného modelu péče o dítě na jeho psychiku. Platí obecné pravidlo, že v případě, kdy jeden z rodičů naplňuje tato kritéria výrazně lépe, je zpravidla v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče tohoto rodiče. Je nepochybné, že v případě, kdy je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je třeba jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu.

V průběhu řízení bylo důsledně dodrženo právo dítěte na jeho slyšení, jak judikoval Ústavní soud ve věci sp. zn. II. ÚS 1945/2008, toto právo je důležité v tom, že dítěti dává pocit, že není objektem a pasivním pozorovatelem událostí, že je účastníkem řízení. Jak vyslovil Ústavní soud ve věci sp. zn. I. ÚS 2661/2010, pokud názor nezletilého dítěte vnímá soudce vlastními smysly, eliminuje se riziko desinterpretace názoru nezletilého dítěte třetí osobou, jsou tak dány větší garance objektivního posouzení názoru nezletilého dítěte. Dále např. z nálezu Ústavního soudu III. ÚS 2150/2007 lze připomenout myšlenku, že nelze přehlížet, že konečné hodnocení (posouzení) zájmu nezletilého dítěte, jež je zde nejvyšším imperativem, je v rukou soudu, jenž k názoru nezletilého přihlíží právě s ohledem na jeho věk, rozumovou a citovou vyspělost.

Stanovisko nezletilého v dané věci bylo zjišťováno v rámci psychologického vyšetření znalcem, při výslechu u soudu prvního stupně 18. 4. 2016, při pohovoru opatrovníka v prosinci 2016, při výslechu u soudu prvního stupně 14. 2. 2017 a při slyšení nezletilého před odvolacím soudem 6. 11. 2017. Dne 22. 2. 2017 podala dále zprávu o průběhu provedeného šetření nezletilého psycholožka Mgr. Vanda Štědrá (na žádost OSPOD Chrudim) za použití metod strukturovaného rozhovoru s dítětem, pozorování a studia spisové dokumentace. Nezletilý zde popisoval režim dne u rodičů a vyjadřoval se k péči jednotlivě u každého z nich. Psycholožka uvedla, že Petr má k rodičům vytvořený vřelý kladný vztah, aktuálně preferuje matku. Chce být v péči matky, protože si to maminka přeje a je to tam lepší. Nemá u ní žádné povinnosti, nemusí nic dělat, může chodit spát, kdy chce, vstává ve tři hodiny ráno a hraje hry, má u ní vlastní PC, tablet a televizi. Jezdí s matkou na výlety, má slíbeno, že v létě pojedou k moři. Pomáhá se u matky starat o čínčilu, dvě kočky. Tátu kritizuje, že u něj musí pracovat, nemá vlastní PC, tablet ani televizi. Koupe se třikrát týdně a má hlad. Při podrobnějším dotázání na konkrétní situace však psycholožka zjistila, že kritika otce je smyšlená a stojí na zkreslených interpretacích s cílem, aby byl svěřen do péče matky. Nezletilý sdělil, že prací myslel to, že se stará o koně, kterého dostal, vypomáhá jako ostatní děti na statku, většinu svých volnočasových aktivit tráví s ostatními dětmi venku, kde si staví hráze, hlad nemá, jezdí na výlety a koupe se pravidelně. U táty podle psycholožky je nezletilý šťastný, ale má tendenci vymýšlet, jaký je chudák, aby došlo ke změně péče. Zpráva dále uvedla, že vlivem nevhodného „uplácení“ matkou a nekooperace obou rodičů je nezletilý Petr emočně nestabilní, má velkou potřebu na sebe upozorňovat a hrát „prim“, je žárlivý na ostatní děti a má zvýšenou potřebu fyzického kontaktu a neustálého ujišťování, že je milován a někam patří. Psycholožka se vyslovila o tom, že pokud matka dosud nezměnila svůj nevhodný protěžující výchovný styl k nezletilému synovi, je dána velká pravděpodobnost, že by mohlo její „programování“ syna vést k syndromu zavrženého rodiče a kontakt s otcem by postupně ustal.

Z obecného pohledu by bylo možno přiklonit se k odvolacím námitkám matky (která považuje důkaz zprávou psycholožky Mgr. Vandy Štědré za extrémní a účelově vykonstruovaný) o možném zkreslení vypovídací hodnoty psychologického vyšetření v situaci, kdy nezletilého přivedl k úkonu pouze jeden rodič - otec. Odvolací soud však na

tomto místě konstatuje, že podstatný díl poznatků psychologky se překrývá s postřehy a zjištěními, které odvolací soud nabyt vlastním provedením pohovoru s nezletilým.

Soud sehrává roli garanta práv dítěte, tzn., že v intencích vyšetřovací zásady (tj. zjišťování relevantních okolností bez omezení tím, co sami účastníci v řízení péče o nezletilé tvrdí či navrhuji) musí zjistit nejlepší zájem dítěte. Jak bylo již dříve uvozeno, významným kritériem zůstává nepochybně vyslovené přání dítěte. Aby však mohlo zjištěné stanovisko tohoto dítěte rozhodujícím způsobem předurčovat způsob, jímž soud nakonec o úpravě péče rozhodne, je nutno toto hledisko náležitým způsobem vyhodnotit v souladu se zjištěnými konkrétními okolnostmi projednávané věci (objektivizovat ho v nalezení onoho nejlepšího zájmu dítěte).

Nezletilý v daném řízení konstantně (a postupujícím časem výrazněji) prezentoval, že chce být u matky. Nutno předeslat, že jistě není žádoucí jakákoliv bagatelizace vyjádření přání samotného dítěte. Odvolací soud má však v poměrech dané věci za to, že způsobilost desetiletého Petra jasně prezentovat svůj názor (schopnost vyjádřit se uceleně k „obrazu“ svého budoucího výchovného prostředí) je poněkud oslabena. Je žádoucí, aby přání dítěte byl soud v řízení sto tzv. odstínit od existence zkreslujících vlivů, které mohou na dítě tendenčně a aktuálně působit.

V předmětné věci zhodnocením provedených důkazů jednotlivě i jejich vzájemné souvislosti lze učinit zjištění o tom, že matka emočně zatahuje nezletilého do problému rodičů (souboje o péči). Matka přitom řeší problémy zvolenými postupy tak, aby byla pro dítě „lepší“ rodičem. Dává synovi falešný pocit a přesvědčení o tom, že vše bude tak, jak rozhodne on sám. Je třeba konstatovat, že matka zde přenáší nepřiměřeným a nežádoucím způsobem odpovědnost za vyřešení sporu mezi rodiči na dítě. I před odvolacím soudem se matka vyslovila o tom, že nadále se bude řídit coby nejpodstatnějším právě názorem svého dítěte a svůj postoj v tomto nehodlá měnit. Je-li v tomto ohledu na matku namířena kritika ze strany otce či nepochopení ze strany znalce, pak je matka nepřijímá. Nadále odmítá to, že by záležitosti týkající se syna měla řešit přímo s jeho otcem. Nelze tedy opomíjet skutečnost, že v postoji nezletilého lze spatřovat jeho chování coby příjemce zpětné vazby rodiče – matky. Úvahu podporuje např. výrok matky před nezletilým: „Kdyby byl táta chlap, tak mi tě dá“. Také znalec připomenul to, že nezletilý při vyšetření zpočátku řekl, že si matka nepřeje, aby k otci jezdil, a teprve dodatečně si uvědomil, že to asi říkat neměl. Jako další příklad lze použít hodnocení znalce, že nezletilý jedná pod nepřímým emočním tlakem, pokud sám uvedl, že „matce něco slíbil, že se toho drží, pokud by se tak nezachoval, matka by se zlobila“.

Odvolací soud má dále za to, že stanovisko nezletilého má nepochybný podklad též ve skutečnosti, že matka má nezletilého u sebe v rámci víkendů. Při pobytech u matky má syn vytvořeno prostředí pouze (výhradně) naplněné pozitivními emocemi, neboť nezletilý je oproštěn od povinností a jakýchkoliv zátěží, které jsou jinak v reálném životním prostoru nutně navázány na způsob konzumace časového prostoru s dítětem. Nezletilý u matky nemusí plnit povinnosti, jako jsou pomoc doma či příprava do školy. Lze zde vyčíst matce, že její aktivní participace na školní přípravě syna zcela absentuje. Matka přitom vyčítá otci, že syn se v tomto školním roce prospěchově zhoršil. Vyjádřila se však při jednání odvolacího soudu tak, že sama pro zlepšení prospěchu Petra nic konkrétního nedělá a myslí si, že to není v jejích silách, neboť Petr je dyslektik a dysgrafik (nutno poznamenat, že tato porucha učení u

nezletilého nebyla v řízení ničím prokázána). Matka považuje za vyloučené, aby syna během víkendu něco učila, namísto toho se raději věnují jeden druhému. Z uvedeného plyne, že matka volí krajně liberální výchovu syna (bez vymezení hranic), čímž přispívá ke sklonům dítěte k jeho egocentrické orientaci. Sám nezletilý u odvolacího soudu uvedl, že pokud by došlo na jeho straně k nějakému „velkému průšvih“, pak by se matky nebál, neboť ta tresty či zákazy nedává. Od otce by očekával zákaz (např. hry s elektronikou). Matka tedy poskytuje dítěti atraktivní činnosti (od časného rána si nezletilý hraje na počítači, sleduje televizi, chodí na výlety apod.). Není s podivem, že nezletilému je líto „opouštět“ takto pohodlné, kladnými emocemi naplněné zázemí. Naproti tomu u otce je nezletilý jedním z mnoha členů „komunity“ (spolu s dvěma dětmi manželky otce a osmiměsíční dcerou otce ze současného manželství, k nimž má nezletilý kladné vazby). Musí dostát pravidelným denním domácím povinnostem (vyjma neděle, kdy má nastavené volno), jako je krmení slepic či přihnutí sena koním). Na druhé straně matka dává nezletilému pocítovat, že on sám tvoří středobod jejího zájmu, jak bylo dříve uváděno. Při existenci popsaných okolností věci je možno dojít k logickému závěru o tom, že líbivost prostředí u matky utváří přirozeně představy nezletilého o správnosti podoby jeho „volby“ rodiče, u něhož nezletilý očekává zachování pro něho výhodného rodičovského zázemí. Je možno doplnit, že nezletilý sám nesdělil žádné poznatky, které by bylo možno vyhodnotit jakožto negativní signály v péči otce. Nezralost postoje nezletilého dokresluje odpověď nezletilého na otázku odvolacího soudu, co nezletilý vidí nejlepšího na tom, když je u táty doma a u mámy doma, pokud uvedl: „U mamky mám svůj pokojíček, postel, televizi, počítat a činčilu. U tatky mám jen palandu, spím dole, Dan (syn manželky otce) mě nepustí nahoru. Oni mají v ložnici televizi, a když jde malá spát, tak už se nemůžu dívat na televizi“.

Ve světle uvedeného považuje odvolací soud verdikt soudu prvního stupně o ustanovení péče otce za správný. Nutno poznamenat, že i přestože lze z lidského hlediska najít určité porozumění pro jednání matky (která bojuje o své jediné dítě), pak při objektivizovaném pohledu soud prvního stupně důvodně dospěl k závěru, že výchovné působení matky oproti výchovnému působení otce v podstatných bodech výchovných vzorců selhává; to ve směru očekávaného naplnění předpokladů úspěšného vývoje dítěte při zachování zdravých vazeb dítěte k oběma rodičům.

Odvolací soud doplňuje, že kolizní opatrovník se v celém průběhu řízení přiklání k péči otce, změnu stanoviska opatrovník notifikoval až v závěrečném návrhu při jednání odvolacího soudu. Opatrovník měl za to, že se ukázalo, že výlučná péče otce nezajistila dostatečnou stabilizaci nezletilého, tedy jeho výchovného prostředí. Na tento postoj zástupce dítěte nahlíží odvolací soud jako na nepodložený, jeví se v kontextu zjištěných okolností jako povrchní. Odvolací soud tedy i přes odlišné závěrečné stanovisko kolizního opatrovníka považuje závěry soudu prvního stupně o péči otce za správné.

Rozhoduje-li soud o péči o dítě, upraví též vyživovací povinnost rodiče k dítěti; vyživovací povinnost je třeba upravit, nežijí-li spolu rodiče nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti, a nedohodnou-li se o plnění vyživovací povinnosti k dítěti (§ 919 o.z.). Pro určení rozsahu výživného jsou rozhodné odůvodněné poměry oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného (§ 913 o.z.). Životní úroveň dítěte má být zásadně shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko předchází hledisku odůvodněných potřeb dítěte (§ 915 o.z.).

Do úvahy o výživném se přiměřeně promítá míra potřeb nezletilého odvislá zejména od jeho věku, zdravotního stavu a zálib. Ve zkoumaném případě má nezletilý běžné potřeby jeho vrstevníků a jeho zdravotní stav nijak neovlivňuje míru potřeb. K poměrům rodičů je zjištěno, že otec podniká jako tesař a pokrývač s výdělkem, jejichž výši označil v rozmezí 15.000 Kč – 20.000 Kč měsíčně, přestože na podkladě přiznání daní z příjmů fyzických osob za rok 2016 měl otec základ daně v částce 15.200 Kč. Žije s manželkou na její farmě. Matka žije s přítelem v nájemním bytě, její výdělek v zaměstnání coby pokojské se dlouhodobě pohybuje kolem 14.000 Kč měsíčně. Otec má další vyživovací povinnost, matka jinou vyživovací povinnost nemá. Žádný z rodičů nevlastní majetek větší hodnoty. Vyměřené výživné soudem prvního stupně na dobu před i po rozvodu manželství je odrazem provedeného dokazování a odvolací soud je považuje za správné a odpovídající zákonným kritériím. Lze se ztotožnit s úvahou soudu prvního stupně o tom, že do výměry výživného matce se promítla též skutečnost, že matka je zatížena náklady na cestu za synem v rámci uskutečňovaného styku.

Také závislé výroky VI rozsudku č.j. 10 Nc 429/2014-183 a výroky III, IV a V rozsudku č.j. 10 Nc 429/2014-350 je možno považovat za správné. Odvolací soud ani pro řízení před soudem prvního stupně ani pro řízení před odvolacím soudem neshledal žádné okolnosti pro přiznání nákladů řízení jednomu z účastníků dle § 23 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Vzhledem k tomu, že důkaz znaleckým posudkem byl proveden v řízení v zájmu obou rodičů, potom náklady státu (v podobě vyplaceného znalečného) soud prvního stupně správně rozdělil rovným dílem mezi oba rodiče.

V souladu s veškerou shora uvedenou argumentací odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jakožto věcně správný potvrdil dle ustanovení § 219 o.s.ř.

Poučení: Proti tomuto rozsudku není dovolání přípustné (§ 30 z.ř.s.).

V Liberci dne 20. listopadu 2017

JUDr. Kateřina Soltanová, v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Lucie Vávrová

Lucie

Vávrová

Digitálně podepsal
Lucie Vávrová
Datum: 2017.12.05
15:08:10 +01'00'